

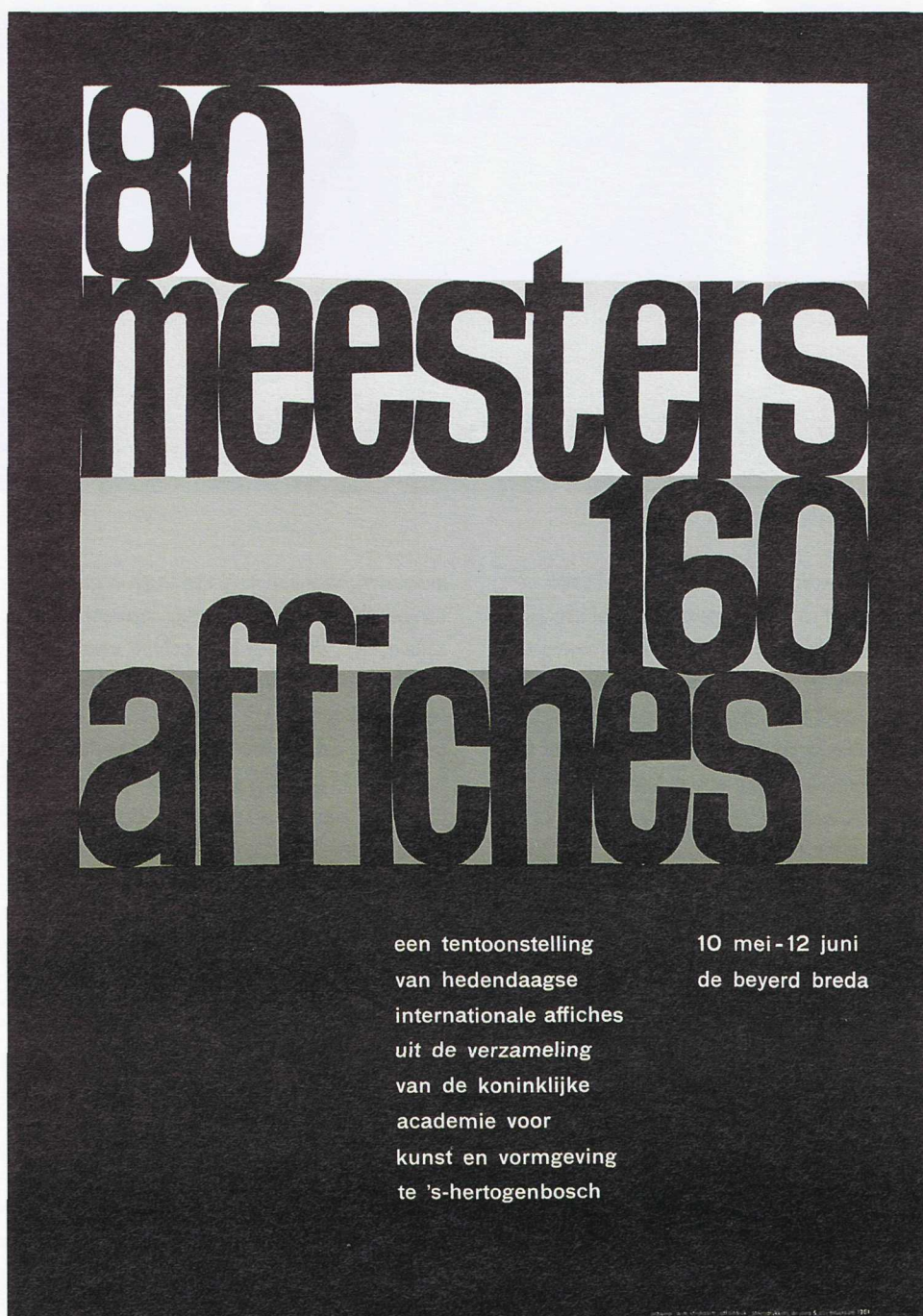
DE BESTE AFFICHES VOLGENS EEN OUDE VOS

DUTCH POSTERS 1960-1996

Anthon Beeke heeft over zijn grote passie een boek gemaakt. Dit najaar verscheen Dutch Posters 1960-1996, met affiches van bekende en onbekende ontwerpers. De samenstelling van het persoonlijke en historische document was een hels karwei van een gelouterd ontwerper: 'Ik was ooit heel erg tegen de affiches van Wim Crouwel. Nu ben ik er verliefd op.'

Dutch Posters 1960-1996 is een mooi document geworden dat begint met een affiche van Otto Treumann en eindigt met de "RAI-clown" van Beeke zelf, een hommage aan Benno Premsele. Tussen de toenmalige en huidige meester openbaart zich de bloei van het Nederlandse affiche. Van de Nieuwe Zakelijkheid van Wim Crouwel, Jurriaan Schrofer en Pieter Brattinga, de rebellie van Swip Stolk en Anthon Beeke, de wilde typografie van Dumbar, de "anti-stijl" van Hard Werken tot en met de huidige generatie ontwerpers die - in de woorden van Beeke - 'niet heel bewust met voorafgaande generaties bezig zijn, maar meer met elkaar'. Beeke wilde een vervolg maken op het enige overzichtswerk van Nederlandse affiches tot voor kort: A history of the Dutch poster 1890-1960, van Dick Dooijes en Pieter Brattinga uit 1968. 'Maar je moet oppassen met dergelijke ideeën. Voor je het weet, zit je eraan vast', weet hij nu. Het viel namelijk niet mee. Tussen het idee en publicatie zitten bijna zeven jaar.

Het grootste probleem was het verzamelen van het materiaal (een affiche wordt namelijk niet gemaakt om te bewaren). Met hulp van Almar Seinen (tegenwoordig medewerker van NAGO) en Marianne Snijders kwamen uiteindelijk meer dan duizend affiches boven water. De meeste uit het archief van de ontwerpers zelf. (Het boek bevat voor het merendeel culturele affiches om reden dat die vaker bewaard zijn gebleven en meestal 'een betere inhoudelijke kwaliteit hebben'.) 'Ik dacht: ik doe dat boek wel even', herinnert Beeke zich. 'Het idee was - maar dat zeg ik nu in een heel klein corpsje - om deel 2 te maken van het boek van Dooijes en Brattinga. En dan weer opnieuw hun boek, maar dan met veel meer afbeeldingen en alles in kleur, want er zijn nu immers veel meer bronnen bekend en het vierkleurendrukwerk is geen probleem meer.' Ook het volgende probleem betrof de selectie. 'Tijdens het traject dacht ik: hoe kom ik tot een keuze? Want het meest rottige en lullige affiche vind ik toch nog prachtig. Ik heb toen selectiecriteria opgeschreven. Maar daar kun je je ook weer niet voor honderd procent aan houden.'

Wim Strijbosch, 1961. 'Dit affiche is vormgegeven op de manier zoals je dat nu op de computer doet.'

een tentoonstelling
van hedendaagse
internationale affiches
uit de verzameling
van de koninklijke
academie voor
kunst en vormgeving
te 's-hertogenbosch

10 mei - 12 juni
de beyerd breda

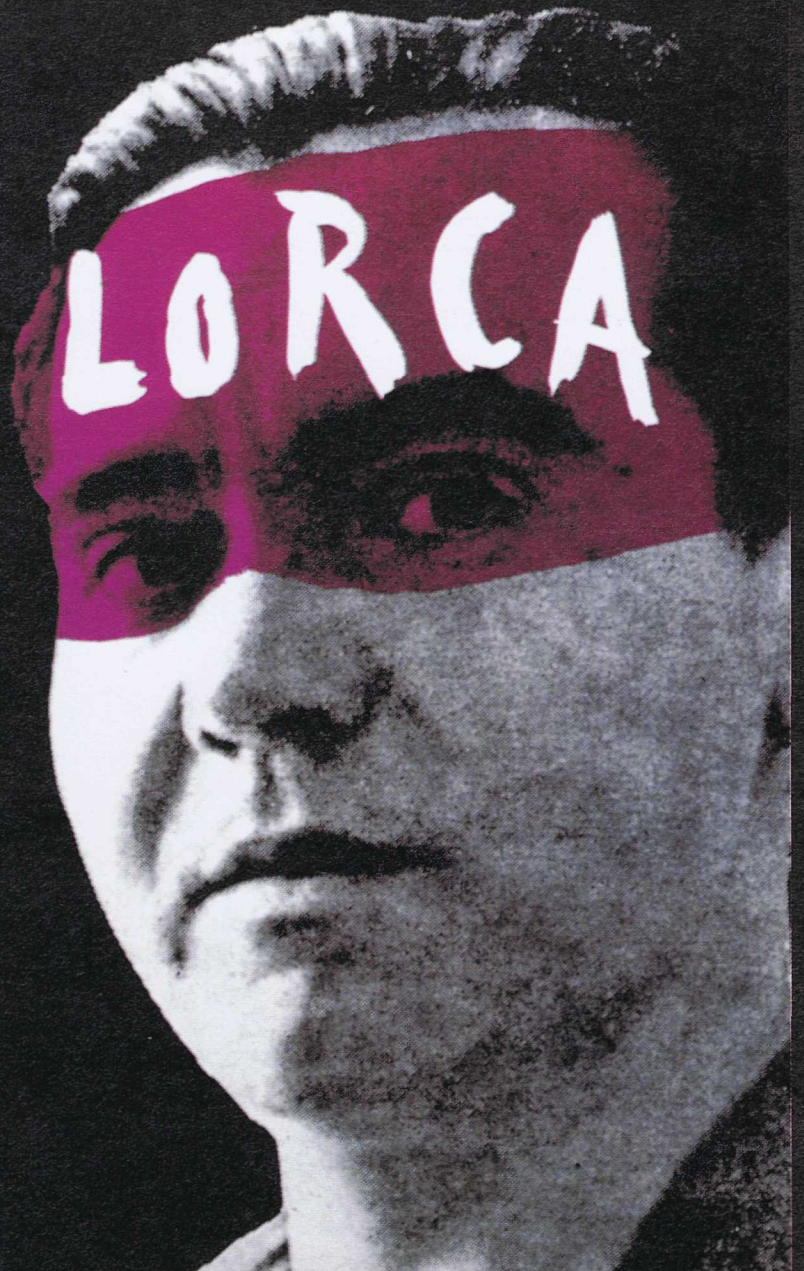
Dutch Posters 1960-1996; A Selection by Anthon Beeke met een inleiding van Paul Hefting en een essay door Anthon Beeke. Uitgeverij BIS, prijs f 95,-. ISBN 90 72007-20-4. Reizende tentoonstelling: na De Beyerd in Breda (tot en met 30 november) wordt volgend jaar in ieder geval het Groninger Museum aangedaan.

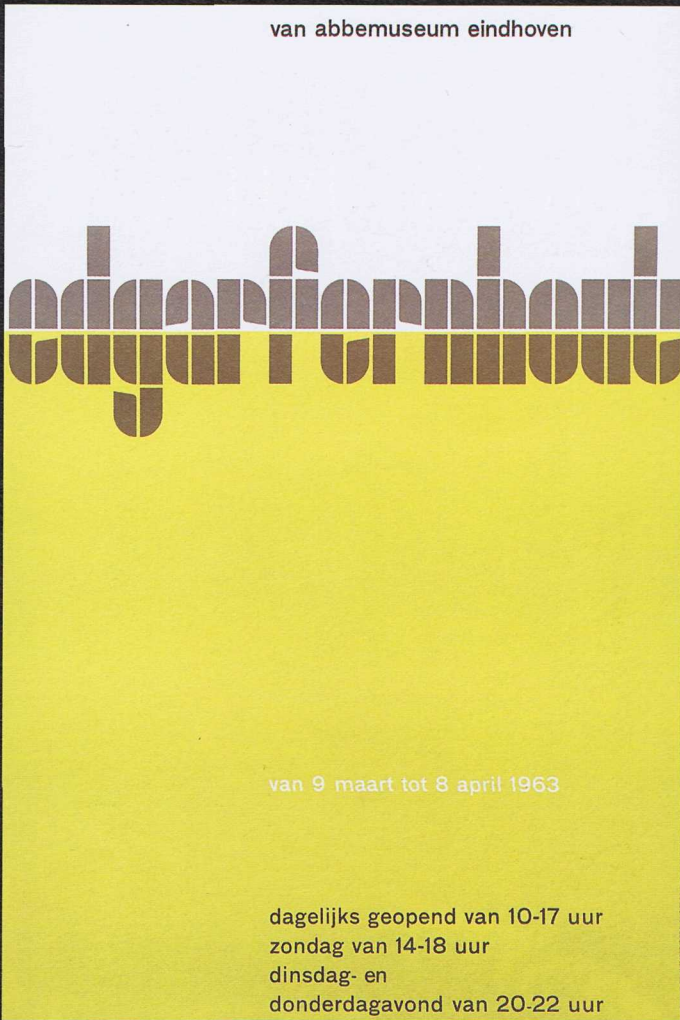
nederlandse comedie
Het huis van Bernarda Alba

Federico Garcia

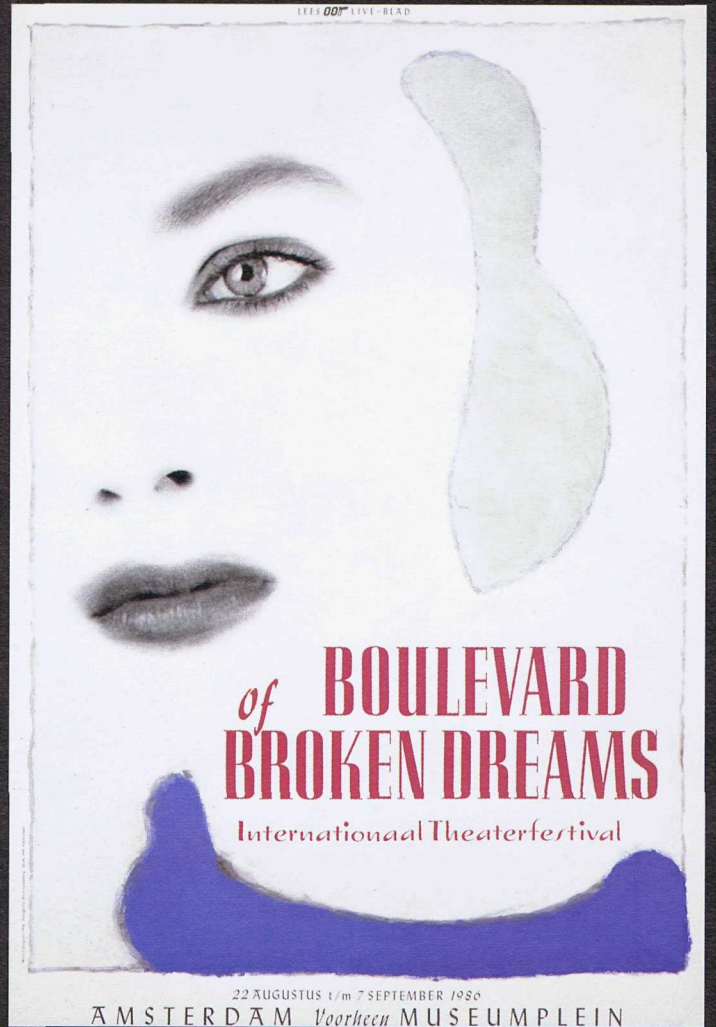
LORCA

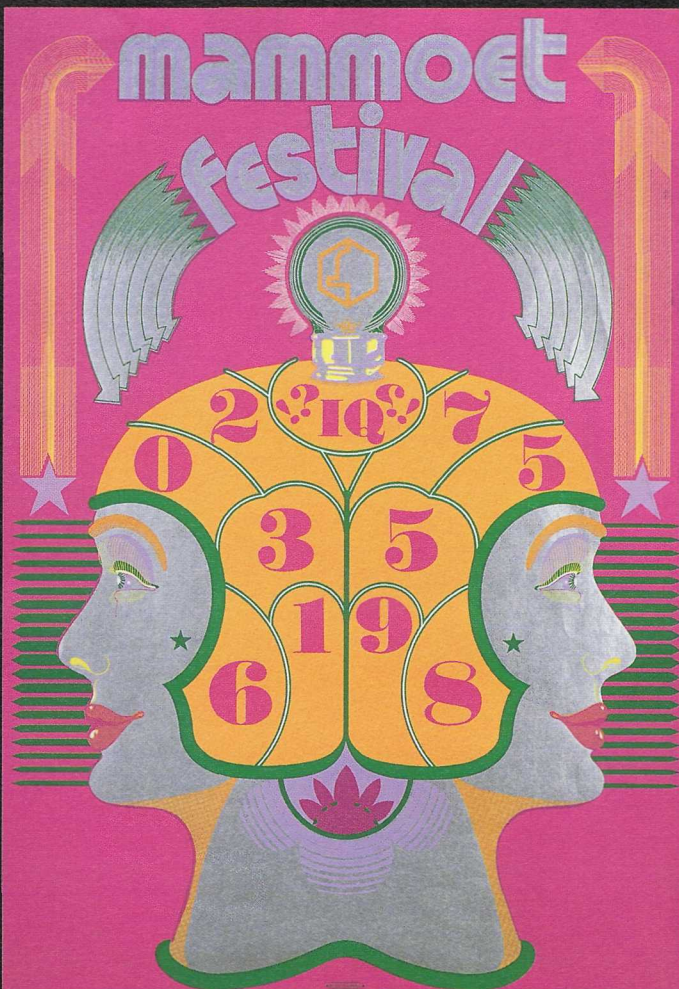

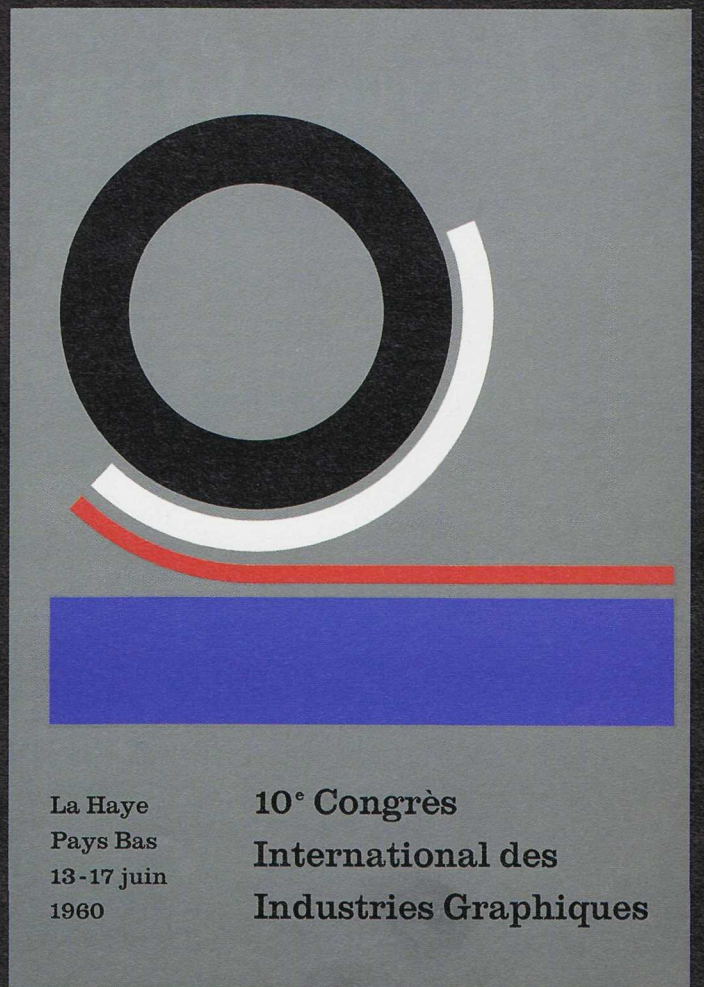
Wim Crowel, 1963. Ooit zette Beeke zich af tegen de affiches van Wim Crowel. 'Nu ben ik er verliefd op. Het zijn heel gevoelige, sensitieve affiches.'

Marten Jongema, 1986

Anthon Beeke, 1968

Otto Treumann, 1960

GEEN IJZEREN WETTEN

Een van de criteria is, zo schrijft Beeke in de inleiding, dat de blik niet a priori naar tekst of beeld wordt gestuurd. 'Het moet een geheel zijn', legt hij uit. 'Als je er voorbij loopt, moet het affiche in zijn totaliteit aantrekkingskracht hebben. Het mag geen plaatje zijn met onderschrift.' Bladerend door het boek blijkt echter opnieuw dat de selectiecriteria geen ijzeren wetten zijn. 'Soms is het beeld alleen al waanzinnig goed. Je moet steeds maar weer heel goed blijven kijken en vooral je passie voor het medium als kompas blijven gebruiken.' Een ander criterium was emotie. Hebben de affiches van Dick Bruna emotie? 'Ja. Hij kan met heel simpele dingen iets duidelijk maken. Ik vind het een van de grootste ontwerpers die we hebben. Hij is zo to the point, zonder opsmuk. Door de versimpeling komt de emotie die hij wil overbrengen heel duidelijk tot zijn recht. Als je een grote P ziet waar een beertje onder ligt te lezen, weet je meteen waar het over gaat. Sympathiek getekend en met een groot kleurgevoel. Ik vind het juweeltjes.'

EIGEN PASSIE

Dutch Posters laat de beste affiches zien volgens Anthon Beeke, zelf ontwerper voor onder andere Toneelgroep Amsterdam en het Stedelijk Museum. Hij pretendeert geen wetenschappelijk verantwoord of volledig boek te hebben samengesteld. Dat heeft de charme dat er ook nauwelijks bekende ontwerpers in voorkomen. Beeke heeft zich laten leiden door zijn eigen passie voor het medium. 'Kijk naar het affiche van Nicolaas Wijnberg over Hamlet in 1962. Dat is voor mij nog niet zo lang geleden, maar als je nu twintig bent...Daarom is het zo belangrijk dat die affiches bewaard blijven. Door ze in een boek te plaatsen, worden ze voor iedereen toegankelijk. Dit affiche heeft Wijnberg zelf niet eens. Ik heb het uit mijn eigen verzameling. Of het affiche van Strijbosch uit 1962, dat is vormgegeven op de manier zoals je dat nu op de computer doet. Zijn weduwe had het in een laatje liggen. Het was anders misschien voor eeuwig verloren gegaan.' Wat telkens weer blijkt - kreeg Beeke bevestigd tijdens de selectie voor het boek - is de kracht van eenvoud. 'De meest eenvoudige affiches geven de beste signalen. Alle jongens en meisjes wringen zich in alle bochten om zoveel mogelijk van hun talenten in een affiche te stoppen. Als ze ouder worden, werken ze simpeler. Het affiche heeft dat nodig.'

De gang door de tijd leerde Beeke ook dat ideologische discussies relatief kunnen zijn en dat vroeger soms ook nu is. 'Wim Crowel en Jan van Toorn voerden indertijd inhoudelijk felle discussies. Als je hun affiches nu naast elkaar ziet, liggen ze qua uitstraling en informatie heel dicht bij elkaar. Dat is leuk om te zien. Het aardige is dat de laatste affiches in het boek eigenlijk weer aansluiten bij de eerste, in simpelheid en eenvoud. Kijk naar mijn affiche voor de KunstRai en naar het eerste van Otto Treumann of Elffers. Als beeldvorming is het hetzelfde signaal.'

Aap ontwerpers, 1993

VOLWASSENER

Beeke vermoedt dat zijn hartstochtelijke liefde voor het affiche veertig jaar geleden is begonnen. Hij fietste toen langs de Stadsschouwburg in Amsterdam en viel van verwondering haast van zijn fiets. 'Het affiche dat Nicolaas Wijnberg had gemaakt voor de voorstelling "Dantes dood" veroorzaakte bij mij een enorme schok! Zoiets fascinerends had ik nog nooit gezien. Ik was er kapot van', schrijft hij in de inleiding. De vos heeft niet zijn haren verloren, wel een beetje zijn streken. Ooit zette hij zich af tegen de affiches van Wim Crowel (met wie hij later desalniettemin samenwerkte in Total Design). 'Nu ben ik er verliefd op. Het zijn heel gevoelige, sensitieve affiches. Ik ben volwassener geworden. Ik ben niet overal meer tegen. Wat heeft het voor zin? Als je ouder wordt, kijk je met nieuwe ogen en zie je wat kwaliteit is. Crowel is een systeemgeneraal genoemd. Dat is waar, maar hij is ook een sensitief kunstenaar. Als je bijvoorbeeld

naar het affiche voor Edgar Fernhout kijkt, zie je dat Crowel eigenlijk een vrije vogel is die een paar hulplijntjes gebruikt om tot een prachtig schilderij te komen.'

PERSOONLIJK DOCUMENT

Dutch Posters 1960-1996 is een persoonlijk document geworden met aandacht voor de historische lijn. Beeke praat er liever niet over, maar wie de lijst van biografieën secuur naleest, moet het opvallen: Gielijn Escher mist. Een groot Nederlandse ontwerper, in september nog geëerd met de prijs van het Prins Bernhard Fonds, is niet vertegenwoordigd in het boek. Dat spijt Anthon Beeke, hoewel hij naar eigen zeggen goede redenen heeft voor de lacune. 'Escher was het voortdurend oneens met mijn selectie. Dat vind ik heel jammer. Er zaten prachtige pagina's van zijn werk in, omdat hij een van de beste affiche-ontwerpers is. Ze hadden het boek nog sterker gemaakt.'

de Salon

SHAKESPEARE
MACBETH